

Dobrá výchovná metoda – co to je?

Jen jednotnost
všech signálů
s sebou nese
jasnost a tím
i srozumitelnost
vyjadřování!

Správná výchova psů HNED OD POČÁTKU 4. díl

V minulých pokračováních této série jsme se zabývali základy dobré výchovy psů. Nyní nám chybí jedna podstatná součást těchto základů: komunikace. Společnost totiž nemůže nikdy fungovat, pokud si její jednotliví členové nedokážou navzájem dokonale porozumět. Jak by jinak mohli bez dokonalého dorozumívání společně bránit svůj revír nebo lovit kořist?

Zákonitě čím výše se v přirozeném prostředí řadí živočišný druh, tím obtížnější je pro něj získávání potravy a tím dokonalejší a podrobnější musí být komunikace. Skupina savců je z evolučního hlediska nejpokročilejší. Na zvlášť dokonalou komunikaci jsou odkázány především ty živé bytosti, které žijí ve společenstvích. Například medvěd, který žije téměř celý rok osaměle, nemusí být žádným komunikačním géniem. S kým by si měl vlastně „poklábosit“?

U psů přistupuje k vývoji komunikace ještě další velmi podstatný aspekt. Jsou to šelmy. Jejich potrava se (na rozdíl od potravy vegetariánů) velmi odhodlaně brání. Proto musí být trochu nápaditější, musí více přemýšlet a být chytřejší než jejich kořist. A to samozřejmě vyžaduje trvalé „domlouvání“ a shodu ohledně loveckých strategií. Z těchto důvodů vyžadují veškeré okolnosti života psovitých šelem mimořádné komunikační schopnosti.

Přednedávnm bylo v médiích zveřejněno, že jejich inteligence - pokud jde o komunikaci - dokonce přesahuje schopnosti lidoopů. To mne, přiznávám, trochu překvapilo.

Věci, na které si zvykneme, bohužel příliš často zevšední.

Proto obdivujeme delfíny, velryby a lidoopy - a ve skutečnosti máme stejně pozoruhodné zvíře na druhém konci vodítka a ani si toho nevšimneme.

Nejdříve se budeme zabývat tím, jak mezi sebou komunikují psi.

Vrčí, štěkají, kňučí, ba dokonce kýčají, a to vše v různých tóninách. To všechno jsou součástí verbální komunikace mezi nimi. Naším lidským uším však tyto zvuky zní příliš podobně, než abychom je rozpoznali. Štěkání je prostě štěkání a vrčení zase vrčení. Myslíte? Když se velmi pozorně zaposloucháme, zaměříme se na výšku hlasu, hlasitost a intonaci, pak i my zjistíme rozdíly mezi jednotlivými hlasovými projevy. Štěkání, které představuje volání v touze po společnosti, zní docela jinak než bojácný či dokonce rozzlobený štěkot. Někteří majitelé dokážou na základě štěkotu svých psů dobře rozlišit, zda platí jinému zvířeti nebo člověku. Na to, abychom rozpoznali celou paletu jemných rozdílů, však jsou naše uši příliš necitlivé. Byla však zpracována celá řada vědeckých studií na toto téma a psi by nám dokázali jistě říci mnoho zajímavého..., kdyby to jen dokázali.

Nemusíme ale všesť hlavu jen proto, že nejsme schopni dokonale porozumět pestrosti hlasových projevů a ko-

Verbální komunikace:

- Naučená slovíčka (jazyková slova: sedni, pojď, tak dost...)
- Intonace (hlasitá, tichá, přátelská, hrozivá...)
- Výška hlasu (vysoká, hluboká)

Neverbální (tichá) komunikace:

- Celkový výraz těla (tělo je skloněné, vyjadřuje podřízenost, nebo dominantní držení těla, vzrušení nebo klid a uvolněnost)
- Gesta (vědomá a podvědomá gesta, vizuální podněty a znamení...)
- Dotyky (poplácání, pohazení, přidržení, tažení, postrkování...)
- Rychlost pohybů, napětí a držení těla (prudkost, klid a uvolněnost; rychlé, vzrušené nebo klidné dýchání, napětí svalstva, uvolněné, relaxované držení těla)
- Mimika (o čem hovoří můj obličej: strach, starost, přátelství, uvolněnost, agresivita...)

munikace psů. Buďme projednou upřímní: Kolikrát denně vlastně pes vrčí, štěká, kňučí nebo kničí? Pokud netrpí svými „mouchami“, tak je to spíš vzácné, nebo ne?

Psi nejsou žádní „tluchubové“! Psi ale dokonale zvládají pantomimu!

Řeč těla, gesta, mimika a celý systém krát-

kých dotyků, to jsou hlavní klíče jejich porozumění!

Zašeptejte svému psovi v dobré náladě přátelsky do ucha: „Ty jsi ale pěkná potvora a nemůžu tě vůbec vystát.“ A pes odpoví stejně přátelským vrtěním ocasu. Když na něj ale rozzlobeně zakřičíme: „Ty jsi můj nejmilejší miláček a mám tě rád!“ pes svěsí hlavu a stáhne ocas a pokusí se zmizet z dohledu.

Za prvé to znamená, že tón dělá muziku, což platí právě u zvířat dvojnásob, ale současně to také znamená, že pes vyhodnotil něco docela jiného než naše slova. Díval se na naše držení těla, na naši mimiku a gesta. A to úplně stačí, aby nás dokonale prohlédl. Slovy dokážeme lhát, ale signály svého těla nikdy nebo jen velmi obtížně. Dlouho jsem kromě svého povolání (pracovala jsem jako obchodník) současně pracovala také v kynologické škole. Ve školení prodejců jednou padla věta: „Nelze nekomunikovat.“ A to jsem si vzala k srdci! Verbální komunikace není všechno a přesně to se vztahuje v hlubším smyslu také ke psům. Vůbec nemusíme nic říkat a pes stejně ví, co se děje. Naše tělo samotné dokáže vyslovit celé ságy. Naše mimika, způsob a rychlost pohybů, naše pohledy a gesta, frekvence dechu - to všechno už je komunikace. Nemusíme se učit čínsky, abychom poznali, co právě cítí Číňan, na kterého hledíme. Vidíme to totiž. A když si dáme trochu práce a budeme se trochu snažit, můžeme se s ním docela dobře dorozumět - pomocí gest, pomocí rukou a nohou.

Tento způsob komunikace je nejen spo-

Dobrá výchovná metoda – co to je?

lehlivý, ale je také překvapivě rychlý. Lovci nemají čas dlouho se dohadovat během honby za kořistí. Maličký pohyb doprava a ten druhý hned ví, co tím míníme. Většinou stačí pouhý pohled! A co děláme často my lidé? Křičíme, pís-káme, klikáme, chřestíme, cloumáme vodítky, vláčíme psa kolem dokola a až příliš často tím vůbec ničeho nedosáhneme. Méně často znamená více! Toho si ostatně povšimneme v tomto seriálu ještě mnohokrát.

Svět pachů

Až dosud jsme jeden aspekt psí komunikace pohodlně házeli pod stůl: olfaktorické dorozumívání - svět pachů. Kdopak by to neznal - psi se setkají a po krátkém rituálu provázecím pozdrav si navzájem očichají zadní část těla. Anální žlázy a pohlavní orgány prozrazují o zvířeti mnoho - mnohem víc než dokážou

vyjádřit pouhá slova. U spousty psů máme pocit, že se na svět nedívají, ale vnímají ho čichem. Pes strčí nos do špíny - a otevře se mu svět plný vjemů a zážitků. Pro nás tak pestrý, že ho ani nedokážeme vnímat. Kdopak to tudy prošel? Pes, nebo fena? Hárající, nebo nehárající? Zajíc, kočka, nebo člověk? Zdá se, jako by si psi četli ten nejzajímavější deník s inzeráty typu: „Psí štabajzna v nejlepší věku hledá pro příští týden statného psiho samce k pomilování. Na dalším rohu doprava, druhé dveře, zanechte prosím zprávu. Milostná píseň žádoucí, na květiny lze zapomenout. Štavnatá kost by mi byla milejší!“ No ano, při vši lásce, kterou cítíme ke svému psovi, v tomhle s ním držet krok nedokážeme. Naštěstí ani nemusíme. Musíme se jen poučit v naší verbální komunikaci a především v řeči těla. To nám ale i tak dá dost práce!

Nyní by snad někdo mohl namítnout, že pes stejně rozumí každému slovu! To je pravda, pokud ho ovšem nebudeme mást! Psi jsou schopni naučit se pohodlně několik set slovíček. To pro ně nepředstavuje žádný problém. Border kolie Rico ze Švýcarska například zná podle názvu na dvě stě hraček a na povel přinese požadovaný předmět. A na svou čest tvrdím, že dvě stě slov zvládne úplně hladce! Člověk jen musí se psem správně komunikovat, aby ho všechna tato slovíčka naučil. Že by ale pes byl schopen pochopit celou řeč? Psům toho věřím opravdu hodně a mám je skutečně ve velké vážnosti. Ale v tomto případě je pravděpodobně přání člověka otcem jeho myšlenky. Pes ale určitě chápe na základě souhry obvyklých gest a rituálů, podle intonace hlasu, určitých slov a především podle řeči těla svého majitele, co mu právě říká. Možná to i vypadá, jako by všemu rozuměl. Ale jenom to tak vypadá. Kolikrát propadáme omylům a nedorozuměním, zjistíme ještě mnohokrát (budeme to muset zjistit).

Ne náhodou jsem se zde podstatně podrobněji zmiňovala o neverbální komunikaci. Ta je výrazem, který vychází z našeho nitra. Jsme-li napjatí, prozradí to na nás naše tělo. Dýcháme rychleji, někdy se dokonce zpotíme. Pak komunikujeme olfaktoricky, i když jen jednostranně. Naše svaly se napínají, náš hlas přeskakuje do ostrých tónů, hovoříme hlasitěji, zkracujeme psovi vodítko, vyvíjíme tak na psa nátlak, naše pohyby jsou překotnější a prudší... Vlastně nemusíme říci ani slovo a náš pes už stejně dobře ví, že jsme nejistí a něco nás zneklidňuje. Přestáváme být pánem situace. Jak bychom v takové situaci mohli uklidnit psa slovy? Komunikace je prostě jednoznačná, když navzájem ladí všechny úrovně komunikace. To je VELMI důležitý poznatek!

M. Nováková

Těšte se na příští díl

V dalším dílu našeho seriálu se budeme zabývat zvláštní formou komunikace sociálně žijících tvorů. O jedné velmi rozvinuté podobě komunikace jsem se totiž až dosud nezmiňovala: o žebříčku hodnot (kdo si může dovolit porsche nebo skvělou kost a kdo ne? Jakou cenu má vlastně míč? Jak důležitá je pohovka?) a o všeobecném kodexu chování, o etiketě chování (kdo dává komu přednost, kdo dostane jako první naservírované jídlo, komu náleží ty nejlepší kousky?).